

ADVIES Algemene Raad i.s.m.
Sectorraad Kunsten en Erfgoed en
Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk

29 maart 2013

Advies bij de tweede nota vernieuwing van het deeltijds kunstonderwijs

Op vrijdag 26 oktober 2012 stelden het kabinet Smet en de administratie Onderwijs en Vorming de discussietekst *Inhoudelijke vernieuwing deeltijds kunstonderwijs – 2de nota* voor. De eerste nota waar de titel naar verwijst is de conceptnota *Kunst verandert!* die dateert van maart 2011. Over deze eerste nota ontving de SARC een adviesvraag van Vlaams minister Pascal Smet. De Algemene Raad van de SARC bracht een advies uit op 9 mei 2011.

De SARC beslist nu op eigen initiatief ook advies uit te brengen over de tweede nota.

Dit advies kwam tot stand na beraadslaging in de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk. De gecoördineerde tekst werd door de Algemene Raad bekrachtigd.

Advies

De SARC heeft deze discussienota met veel aandacht gelezen. Het thema is dermate belangrijk voor de raad dat de SARC heeft beslist om een advies op eigen initiatief te formuleren.

De eerste en tweede nota rond het deeltijds kunstonderwijs, maar ook de nota “Groeien in cultuur” en weldra “Doorgroeien in cultuur” proberen in het brede domein van cultuureducatie nieuwe sporen te trekken. De SARC waardeert dat via discussienota’s kansen worden gezocht om een breder maatschappelijk debat rond belangrijke beleidsontwikkelingen tot stand te laten komen. De SARC stelt echter vast dat het ontbreekt aan een breed, strategisch kader over wat de ambities van de Vlaamse overheid zijn rond het verbreden en verdiepen van cultuurcompetenties in Vlaanderen. Het zou zinvol zijn om vanuit zo’n strategisch kader hervormingen op korte en middellange termijn te situeren en hierbij als vanzelfsprekend breder te kijken dan naar één domein of sector. De wisselwerking tussen, bijvoorbeeld het deeltijds kunstonderwijs, de sociaal-culturele organisaties, de kunsteducatieve – en sociaal-artistieke werkingen,... maar evengoed de rol van cultuurbeleidscoördinatoren en dergelijke zou hierdoor in beeld blijven.

In de eerste nota werd het accent gelegd op drie aspecten waaraan een vernieuwd DKO zou moeten voldoen: leerlinggericht, actueel en doelgericht. Waar in de eerste nota het artistieke accent duidelijk als rode draad doorheen het betoog liep, is dit in de tweede nota een aspect dat niet meer aan bod komt. De kern van de vernieuwing, namelijk het DKO terug aansluiting

geven bij wat leeft in de artistieke wereld, dreigt een bijkomstig element te worden. De inhoudelijke vernieuwing wordt momenteel voornamelijk in de pilootprojecten uitgewerkt, maar een visie op hoe de bevindingen daarna op de rest van het veld kunnen worden overgebracht ontbreekt. De raad betreurt het feit dat deze tweede nota zich terugplooit in pragmatisme en dat de ‘hervorming’ van het onderwijs grotendeels een hervorming is van instrumenten (nieuwe modellen voor financiering, opleidingsstructuur, etc.).

De bekommernissen die de SARC in zijn advies bij de eerste nota formuleerde worden nauwelijks behandeld, noch weerlegd. Dit is voor de SARC een teleurstelling. Daarenboven kan de SARC zich niet vinden in enkele van de nieuw gemaakte keuzes. De raad ziet voornamelijk problemen in het laten vallen van de tweede strategische doelstelling en het verhogen van de inschrijvingsgelden. Bij de aanpak van het gelijke kansenbeleid en het vooropgestelde tijdspad werd kanttekeningen geplaatst. De SARC heeft ook bedenkingen bij enkele van de organisatorische aspecten die in de nota behandeld worden.

1. Kunst en cultuur in het leerplichtonderwijs

In *Kunst verandert!* werden twee strategische doelstellingen vastgelegd:

1. het organiseren van artistieke opleidingen voor de “actieve cultuurparticipant”
2. het bevorderen van kunst- en cultuureducatie in het kleuter- en leerplichtonderwijs

De tweede strategische doelstelling zou in de tweede nota verder worden uitgewerkt, maar nu deze nota voorligt, blijkt de doelstelling volledig te zijn verlaten.

De SARC gaat niet akkoord met de tegenstand die deze doelstelling heeft gekregen, en betreurt het volledig schrappen ervan. In de tweede strategische doelstelling lag een open kans om deze domeinen een stevige en dwingende verankering in het leerplichtonderwijs te geven.

De SARC hoopt dat het uitdenken van “een piste die een verrijking garandeert voor zowel DKO als kleuter- en leerplichtonderwijs” geen loze belofte is, en dat hier snel werk van wordt gemaakt. Het wordt immers dringend tijd dat kunst en cultuur een volwaardige plaats krijgen in het leerplichtonderwijs.

2. Verhoging van de inschrijvingsgelden

De SARC is voorstander van het actief gelijkekansenbeleid dat de minister wil voeren, maar is van mening dat het verhogen van de inschrijvingsgelden hier haaks tegenover staat.

De onderstaande tabel geeft respectievelijk de tariefstructuur voor de huidige en de voorgestelde inschrijvingsgelden per leeftijdscategorie weer. Ook de verschillen tussen de twee tariefstructuren zijn vermeld.

	-18 jaar	18-25 jaar		+25 jaar
		Student	Niet-studenten	
<i>Huidige tariefstructuur (per jaar)</i>	60 EUR	114 EUR	197 EUR	197 EUR
<i>Vooropgestelde tariefstructuur (per jaar)</i>	120 EUR	182 EUR	182 EUR	365 EUR
<i>Verskil tussen huidige en vooropgestelde tariefstructuur (per jaar)</i>	+60 EUR	+68 EUR	-15 EUR	+168 EUR

Bron: Discussietekst. Inhoudelijke vernieuwing deeltijds kunstonderwijs – 2de nota (2012)

Het is duidelijk dat de sterke stijging van het inschrijvingsgeld vooral voor volwassenen een zware financiële aderlating dreigt te worden. De SARC wil ook nog verwijzen naar de beslissing van de Vlaamse Regering in 2010 om het gebruik van de opleidingscheques binnen het deeltijds kunstonderwijs te schrappen. Ook dit betekende voor heel wat volwassenen reeds een substantiële prijsverhoging. Vermits de gezinskorting niet van toepassing is voor kinderen én volwassenen binnen hetzelfde gezin, wordt bovendien het gezamenlijk les volgen van gezinsleden een dure aangelegenheid met mogelijk negatieve gevolgen zoals vroegtijdige uitval.

Daarenboven wordt het DKO voor 30 à 35% gefinancierd door de lokale overheden. Ook zij moeten op zoek naar manieren om de academies betaalbaar te houden. Een verhoging van de inschrijvingsgelden vanuit de Vlaamse overheid beperkt hiertoe de mogelijkheden.

3. Gelijkekansenbeleid en diversiteit

Volgens de tweede discussienota wordt de participatiekans sterk bepaald door de socio-economische en socioculturele status van de leerlingen. Het participatiebeleid tracht alle leerlingen de mogelijkheid te bieden om deeltijds kunstonderwijs te volgen en stelt daartoe twee instrumenten voor: de invoering van sociale tarieven (voor leerlingen met beperkte financiële draagkracht en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften) en de oprichting van de publiek-privaat middelenfonds voor duurzame materialen. Daarnaast wijst de nota op de rol van situationele drempels, institutionele drempels en dispositionele en psychologische factoren in de keuze voor het (niet) volgen van deeltijds kunstonderwijs.

De SARC is het eens met de stelling dat enkel het wegnemen van financiële drempels mogelijk onvoldoende is. Hij gaat akkoord met de suggesties zoals een gericht en specifiek communicatiebeleid en een zorgbeleid om de uitval van leerlingen te vermijden, maar deze initiatieven hebben hun beperkingen.

De huidige visie vertrekt van het huidige (vrij gesloten) aanbod en niet vanuit de wil om bruggen te slaan. De samenwerking met sectoren zoals amateurkunsten en sociaal-cultureel werk is weinig uitgewerkt en de link met minder evidente domeinen zoals welzijn, buurtwerk en sociale organisaties ontbreekt volkomen. De raad wijst op het belang van de directe relationele aanpak om de motivatie bij kansengroepen te verbeteren door ook de ouders mee te betrekken. Samenwerking *met* de ouders, onder andere via reeds bestaande (sociaal-culturele) organisaties, komt onvoldoende aan bod en vraagt om verdere exploratie. De bevordering van actieve cultuurparticipatie moet immers vertrekken vanuit de leefwereld van de mensen zelf. Bovendien is het ook zaak om inhoudelijke diversiteit (niet-westerse culturen) aan bod te laten komen in het DKO.

4. Tijds kader: een werk van té lange adem?

De hervorming van het deeltijds kunstonderwijs is een ambitieus project en dit vraagt om een gefaseerde aanpak op lange termijn. De SARC is van mening dat de voorstellen voor hervorming een stap vooruit zouden zijn in vergelijking met het huidige aanbod, ook al ziet hij ook punten voor verbetering, zoals geformuleerd in dit advies.

Toch is het vooropgestelde tijdspad (met de overstap naar de kunstacademies in 2020 als eindpunt) zeer ruim. De SARC vraagt zich af of men niet sneller kan inspelen door bepaalde vormen van vernieuwing eerder uit te testen bijvoorbeeld via pilootprojecten; of zelfs te integreren in het bestaande aanbod indien mogelijk. Vandaag bestaan er bijvoorbeeld al 'progressieve' academies, een sterk ontwikkeld veld van organisaties die actief zijn rond cultuureducatie, wisselwerking met de amateurkunstenverenigingen en andere organisaties.

Ook de inhoudelijke vernieuwing die deels in pilootprojecten is verzeild geraakt, vraagt om duidelijke strategische keuzes met een duidelijk tijds kader.

5. Organisatorische aspecten

De SARC heeft verder nog enkele opmerkingen op organisatorisch vlak:

- de competentieontwikkeling van het lerarenkorps
- het stimuleren van de uitbreiding van pilootprojecten
- aanbod in de kunstacademies
- expliciete verbindingen, uitwisseling en samenwerking met goede praktijken/organisaties in de brede cultuureducatie

Competentieontwikkeling van het lerarenkorps

De SARC haalde in zijn advies van 9 mei 2011 reeds aan dat de opleiding voor docenten grondig diende te worden uitgewerkt, zowel de opleiding voor toekomstige docenten als de bijscholing van het bestaande lerarenkorps. In de tweede nota wordt hier nauwelijks aandacht aan besteed. Pilootprojecten worden gezien als een mogelijke manier om de competenties van leraren te ontwikkelen, maar een algemene visie op opleiding en bijscholing ontbreekt.

Stimulering van de uitbreiding van pilootprojecten

In punt 5.1.3 van de discussietekst wordt aangehaald dat verspreiding naar het brede werkveld een wezenlijk onderdeel vormt van de pilootprojecten, maar hier wordt niet verder op ingegaan. Er zijn geen stimulansen voorzien om de pilootprojecten uit te breiden naar andere academies. Aangezien de pilootprojecten worden ingezet om de competenties van het lerarenkorps te ontwikkelen, hangt dit samen met het gebrek aan een algemene visie op opleiding in bijscholing.

Aanbod in de kunstacademies

De SARC staat positief tegenover de idee van de kunstacademies. Momenteel wordt ervan uitgegaan dat een kunstacademie minstens drie van de vijf disciplines in huis zal moeten hebben. De raad vindt dit een goede keuze, en hoopt dat dit aantal behouden zal blijven. Er mag op termijn niet van academies verwacht worden dat ze de facto alle vijf de disciplines zullen aanbieden. Dat zou kunnen leiden tot oppervlakkige aanwezigheid van bepaalde expertise en een te uitgebreid aanbod in sommige regio's.

Expliciete verbindingen, uitwisseling en samenwerking met goede praktijken/organisaties in de brede cultuureducatie

De tweede discussienota verwijst volgens de SARC te weinig naar de actoren buiten het deeltijds kunstonderwijs zoals de sociaal-culturele organisaties, het jeugdwerk, kunst-educatieve organisaties, sociaal-artistieke werkingen en de amateurkunsten. De expertise en knowhow binnen deze circuits kunnen echter een bijdrage leveren tot de inhoudelijke vernieuwing van het huidige aanbod. Ook de in- en uitstroom tussen het DKO en het bredere veld cultuureducatie zouden meer gestimuleerd en gefaciliteerd moeten worden. De mogelijkheden op het vlak van samenwerking via deze actoren worden onderbelicht en de SARC vraagt om verdere uitwerking. Pas dan zal het DKO uitbreken uit zijn eigen muren en kan de hervorming een ook gedragen verhaal worden cultuureducatieve organisaties.

Algemene conclusie

De tweede nota gaat concreet in op een aantal elementen uit de eerste nota. Het is op zich goed dat men op zoek gaat naar een realistisch, operationeel kader om de hervorming ook in de praktijk tot stand te brengen. De SARC meent echter dat deze tweede nota de oorspronkelijke uitdagingen voor een inhoudelijke en open vernieuwingsoperatie heeft ondergesneeuwd. Het is essentieel dat - zelfs als de realiteit noopt tot een gefaseerde uitvoering - de strategische doelen benadrukt blijven. We zijn ervan overtuigd dat het opnieuw inbrengen van dit breder kader de meest aangewezen grondstroom biedt om een hervorming op langere termijn te verantwoorden en (bij) te sturen.

Namens de Algemene Raad,

Luk Verschueren, algemeen voorzitter

Iris Van Riet, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Heidi De Nijn, voorzitter

Herman Baeten, ondervoorzitter

Lieselotte Moortgat, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen,

Frie De Greef, voorzitter

Dirk Verbist, ondervoorzitter

Nai Han Lau, secretaris